

Een leef- en werkgemeenschap.

Basisprincipe 11 zegt:

De school is een relatief autonome, coöperatieve organisatie van betrokkenen. Zij wordt door de maatschappij beïnvloed en heeft er zelf invloed op.

Het coöperatieve geeft aan dat er in een jenaplanschool op allerlei gebied vormen van samenwerking nodig zijn. Dat wordt ook zichtbaar in de vormgeving en de plaats en positie van de organisatie van de school.

Het relatieve slaat op wetten en andere voorschriften van de overheid. Die beperken de eigen zelfstandigheid en vrijheid van beslissen van elke school. Binnen de wetgeving is nog veel vrije ruimte voor samenwerking tussen team, ouders, kinderen en bestuur.

Die samenwerking is er op gericht deze groepen "betrokkenen" te maken: mensen die zich met de school als gemeenschap betrokken voelen en er zich voor in willen zetten.

Team ouders, kinderen en bestuur hebben daarbij hun eigen verantwoordelijkheid:

- Kinderen: meepraten en meebeslissen over zaken die hen aangaan.
- Team: pedagogisch-onderwijskundig vakmanschap: kwaliteit
- Ouders: de opvoedende zorg
- Bestuur: juridisch en administratief beheer

De maatschappij heeft invloed op de school (een school is geen eiland) maar maatschappelijke ontwikkelingen moeten aan de hand van de eerste 10 basisprincipes wel kritisch getoetst worden. Tevens hoop je dat wat in de school gebeurt nu en later doorwerkt in de maatschappij.

Een strikt autonome school is slechts als particuliere school denkbaar. Een dergelijke school is misschien alleen aan een welgestelde elite voorbehouden en als zodanig binnen het Jenaplan onaanvaardbaar.

De overheid blijft, als instituut dat gemeenschapsgeld verdeelt en daarover langs parlementair-democratische weg verantwoording aflegt, gerechtigd eisen van deugdelijkheid te stellen. Art 23 van de Grondwet garandeert in Nederland voldoende vrijheid van (pedagogische) richting en inrichting om scholen een relatieve autonomie te laten.

Hieronder worden enkele consequenties van basisprincipe 11 beschreven.

Voor het bevoegd gezag.

In een klein schoolbestuur zal het bevoegd gezag zoveel mogelijk uit betrokken ouders bestaan. Dat model heeft in de huidige tijd grote nadelen wat betreft professionaliteit van bestuurders. De betrokkenheid is wel een groot goed.

Bij een bestuur met meerdere scholen zal de betrokkenheid lager liggen, maar de mogelijkheden om een professionele organisatie te vormen groter. Via de MR en de GMR zal de betrokkenheid vanuit de schoolgemeenschap gewaarborgd dienen te blijven.

Het bestuur moet waarborgen geven om de pedagogische identiteit van de Jenaplanschool in de vorm van uitwerking van de 20 basisprincipes bevorderd wordt.

De pedagogische onderwijskundige identiteit verdraagt geen onderschikking aan daarboven te stellen godsdienstige of ideologische waardesystemen. (zie Het Kleine Jenaplan 1928) Een sociaal-politieke of religieuze overtuiging kan ongetwijfeld mede de pedagogische doelstelling van een relatief autonome Jenaplanschool bepalen, mits deze niet in strijd is met de basisprincipes en vooral niet tot indoctrinatie mag leiden.

Voor de ouders en teamleden.

Een coöperatieve schoolgemeenschap wordt gekenmerkt door een permanente dialoog tussen kinderen, team, ouders en bevoegd gezag, waarbij de gezamenlijke verantwoordelijkheid verhelderd wordt en ieders eigen verantwoordelijkheid duidelijk wordt onderscheiden.

Het schoolconcept wordt gezamenlijk vastgesteld en bewaakt.

Ouders.

De ouders zijn verantwoordelijk voor de zorg voor het eigen kind en voor de ondersteuning van zijn ontwikkeling tot volwassene. Voordat ouders het kind hebben aangemeld bij de school kunnen ze beschouwd worden als 'klant'/'consument'. Na de aanmelding – waarbij een goede intake wenselijk is met het oog op de beeldvorming over en weer van wat school en ouders van elkaar mogen verwachten – worden ouders gezien als partner van de school in de opvoeding van de kinderen en participant in de leef- en werkgemeenschap. Dit partner en participant zijn kan ook een kritische houding van ouders (en omgekeerd van teamleden naar ouders toe) omvatten, maar wel binnen de erkenning van ieders eigen verantwoordelijkheid.

De ouders zijn meestal vertegenwoordigd in de Ouderraad. Elke school geeft daar op zijn eigen wijze invulling aan.

Team.

Het team is pedagogisch verantwoordelijk voor de kinderen in de school, maar deze is anders gefundeerd dan die van de ouders; teamleden als representanten vaneen schoolsysteem hebben een algemene maatschappelijke cultuuroopdracht. In de Nederlandse samenleving betekent het dat zij de Universele verklaring van de Rechten van de Mens en van het Kind en de waarden die in onze Grondwet verankerd liggen eerbiedigen en die tot hun morele norm maken. Dat valt binnen de basisprincipes. Daarnaast erkennen zij op grond van hun professie als onderwijsgevende een onderwijskundige verantwoordelijkheid. Die kunnen zichzelf toetsen aan de hand van de kwaliteitscriteria van het Jenaplan.

Het team komt regelmatig bijeen in de teamvergadering.

Schoolleiding, managementteam en groepsleiders.

Elk leiderschap zou steeds begrepen moeten worden als een autoriteit in functie, waarin dwang, macht of eigenbelang zoveel mogelijk teruggedrongen zijn en die steeds openstaat voor een kritische evaluatie door de betrokkenen in de leef-en werkgemeenschap. Iedere Jenaplanschool zal daar in de eigen situatie een organisatievorm voor ontwikkelen.

MR.

Voor de instelling van de MR bestonden op veel Jenaplanscholen groepen betrokken ouders die samen met teamleden de school probeerden vorm te geven volgens het Jenaplan. Na de totstandkoming van de Wet over de Medezeggenschapsraden is geprobeerd aan de wettelijke verplichtingen te voldoen in de geest van de betrokkenheid zoals die daarvoor operationeel was. Dat gaf problemen.

In principe zouden alle bevoegdheden van de MR onder instemmingsrecht moeten vallen. De MR is de wettelijk verankerde basis om als betrokkenen, dicht bij de school staand, orgaan van onderop de school mede vorm te geven. Er zijn echter ontwikkelingen die dit bemoeilijken.

1. Alleen juridisch-administratief orgaan?

De MR kan onder invloed van de Wet verworden tot een juridisch-administratief orgaan dat voornamelijk controlerende taken dreigt uit te voeren. Dit is het gevolg van afspraken die op landelijk niveau gemaakt zijn, maar ver weg van de eigen schoolgemeenschap staan.

Het is moeilijke om een eigen weg te vinden die recht doet aan het idee van een leef- en werkgemeenschap van betrokkenen, waarin allen zich inzetten om voor de kinderen een zo goed mogelijk pedagogisch en didactisch klimaat te realiseren, ieder vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid.

De rol van de MR moet voor alle betrokkenen duidelijk zijn.

Als gekozen wordt voor een meedenkende en stimulerende MR moet duidelijk zijn hoe wordt omgegaan met de wettelijke bevoegdheden vallend binnen instemmings- en adviesrecht.

Als door de MR gekozen wordt voor de juridisch-administratieve weg, dan moet dat voor alle betrokkenen duidelijk zijn. Het valt dan misschien binnen de kaders van de wet, maar buiten de kaders van de 20 basisprincipes.

Het gevaar is groot dat de MR dan een controlerend orgaan wordt. Het is dan echter geen groep zoals die binnen het Jenaplan altijd gefunctioneerd heeft, namelijk een zeer bij de school betrokken groep mensen die in dialoog met kinderen, ouders, team, schoolleiding en bestuur vorm geeft aan een leef- en werkgemeenschap.

2. Het ontstaan van de GMR.

Uit de aard van de zaak zal een GMR veel verder van de school afstaan dan de schoolgebonden MR. Dit heeft duidelijk consequenties voor de betrokkenheid. In het krachtenveld met andere scholen kan de positie en de inbreng van de Jenaplanschool ondergesneeuwd raken. Het is zaak de eigen identiteit van de Jenaplanschool in de GMR te waarborgen. In het reglement van de GMR zal dat geformuleerd moeten worden, niet om steeds andere standpunten in te kunnen nemen, maar wel om vanuit de basisprincipes en de kwaliteitscriteria van het Jenaplan genomen besluiten te kunnen toetsen. Daarbij is het noodzakelijk een duidelijke visie met bijbehorende uitgangspunten naar voren te brengen, zodat voor anderen duidelijk is waarom er standpunten worden ingenomen. Het bevoegd gezag zal daar ook de garantie voor moeten geven.

3. Het eventuele ontstaan van ondernemingsraden.

Er wordt op allerlei niveaus al lang gesproken over enerzijds het veranderen van de MR in een ondernemingsraad, anderzijds de invloed van de ouders (als consumenten) op de school te vergroten. In die discussie is het van belang als Jenaplanscholen ons te bezinnen op deze ontwikkelingen en wel gezien onze uitgangspunten.

Een ondernemingsraad als hoeder voor een goed personeelsbeleid is een goede zaak. Het consument-zijn van ouders is dit niet.

Het doet geen recht aan basisprincipe 11.

De discussie en meningsvorming over eventuele nieuwe ontwikkelingen moeten we aangaan en er als Jenaplanscholen op anticiperen.

Kinderen.

Hoewel als laatste genoemd is deze groep het belangrijkste. Het goed begeleiden van de kinderen is het doel van de school.

Op veel Jenaplanscholen komen de afgevaardigden van de kinderen op vaste tijden bij elkaar. Dit heeft verschillende namen: kinderbestuur, kinderraad, kindersparlement, enz. Het doel is om kinderen op hun niveau mee te laten praten en beslissen over hun aandeel in de leef- en werkgemeenschap.

Binnen de Reformbeweging aan het begin van de twintigste eeuw zijn er vele vormen van kinderp participatie bekend. Ook aan het begin van de eenentwintigste eeuw is het meer dan noodzakelijk kinderen te betrekken bij hun schoolgemeenschap en ook daarbij de democratische waarden van onze maatschappij te beoefenen. Het bevordert de kwaliteit van de Jenaplanschool.

Bij het samenstellen van deze tekst is gebruik gemaakt van:

- * Jenaplan op weg naar de 21e eeuw. (Kees Both)
- * Aantekeningen bij de basisprincipes (Kees Vreugdenhil en Kees Both)
- * Een notitie van Henk van der Weijden (sociocratie)

Gerrit Frunnik